

Kl. 9.00 – 10.32

1 § Svar på interpellation 1997/98:25 om asylsökande

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat justitieministern om hon avser att vidta några åtgärder så att det inte skall löna sig att ljuga i samband med att en ansökan om uppehållstillstånd inlämnas. Frågan är ställd mot bakgrund av den proposition (prop. 1997/98:36) regeringen beslutade om den 23 oktober i år rörande återkallelse av uppehållstillstånd.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

De nuvarande bestämmelserna om återkallelse av uppehållstillstånd när en utlänning har lämnat oriktiga uppgifter infördes i utlänningslagen år 1989. Lagen gör en skillnad mellan de fall där den som berörs lämnat oriktiga uppgifter om sin identitet och fall där han eller hon lämnat oriktiga uppgifter om något annat. I 2 kap. 9 § utlänningslagen, som reglerar den förstnämnda situationen, anges att ett uppehållstillstånd *skall* återkallas om utlänningen har lämnat oriktiga uppgifter om sin identitet. Återkallelse skall dock inte ske om det kan antas att den oriktiga uppgiften inte har inverkat på tillståndsbeslutet eller om andra särskilda skäl talar emot återkallelse. Uttrycket ”andra särskilda skäl” tar sikte på situationen där starka humanitära skäl talar för att utlänningen trots de oriktiga uppgifterna bör få stanna i Sverige. Fallet där de oriktiga uppgifterna rört någon annan omständighet än identiteten regleras i 2 kap. 10 §. Där anges att uppehållstillståndet *får* återkallas i den angivna situationen. Ingendera av bestämmelserna innehåller någon tidsgräns av det slag som bl.a. återfinns i utlänningslagens regler om utvisning på grund av brott. Även i bestämmelserna om återkallelse av uppehållstillstånd på grund av vandel finns en tidsgräns angiven.

Efter det att några enskilda fall uppmärksammats blev avsaknaden av tidsgräns föremål för en omfattande debatt förra året. Socialförsäkringsutskottet tog i sitt betänkande 1996/97:SfU5 bl.a. upp ett antal motioner som rörde återkallelse av uppehållstillstånd på grund av oriktiga uppgifter om främst identiteten. Utskottet avstyrkte i och för sig motionerna men anförde att det trots att de nuvarande reglerna ger utrymme för humanitära hänsynstaganden fanns anledning att se över regelsystemet. Utskottet anförde vidare att det erfarit att regeringen avsåg att ta upp frågan i den kommande parlamentariska rättsprocessutredningen.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Regeringen gav senare i uppdrag till den parlamentariskt tillsatta kommittén om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden (UD 1997:04) att med förtur utreda reglerna om återkallelse av uppehållstillstånd. Kommittén, där för övrigt företrädare för det parti som Sten Andersson tillhör finns med, föreslog i sitt delbetänkande *Återkallelse av uppehållstillstånd* (SOU 1997:67) bl.a. att en tidsgräns skulle införas. Endast om synnerliga skäl föreligger får återkallelse ske efter det att tidsgränsen passerats. Kommittén framhöll att det av humanitära skäl är viktigt att en utlänning efter en längre tids bosättning i normalfallet kan känna trygghet här och inte behöver känna oro för att inte längre få stanna kvar. Enligt kommittén kan en tidsgräns också tänkas bidra till att någon efter en tid vågar träda fram under sin rätta identitet.

Fru talman! Regeringen delar helt kommitténs uppfattning. Det är självfallet viktigt att motverka att de som söker asyl i vårt land lämnar oriktiga uppgifter, men vi får därför inte tumma på vår humanitära grundsyn.

Vad jag nu sagt innebär inte att jag tar lätt på att människor som söker skydd i vårt land lämnar oriktiga uppgifter. Enligt min uppfattning är det emellertid viktigast att identiteten hos en person klarläggs innan uppehållstillstånd beviljas. På det sättet undviks i största möjliga utsträckning att hela familjer tvingas bryta upp efter en lång tid i Sverige. Jag vill peka på att en av flera viktiga förutsättningar för de omfattande ändringar som infördes i utlänningslagen den 1 januari i år var att identiteten skall vara utredd innan en utlänning ges uppehållstillstånd. En av förändringarna var att fingeravtryck numera får tas på alla asylsökande.

Jag kan således svara Sten Andersson att regeringen redan har vidtagit åtgärder som siktar till att det inte längre skall löna sig för en asylsökande att lämna oriktiga uppgifter om sin identitet. Det viktiga är att åtgärderna vidtas i samband med att asylansökan lämnas, inte efter det att någon vistats många år i Sverige.

Slutligen vill jag upprepa vad jag redan inledningsvis sade om att tidsgränser av liknande slag redan finns såväl vad gäller reglerna om utvisning på grund av brott som bestämmelserna om återkallelse av uppehållstillstånd på grund av vandel. Den konstruktionen finns således redan på andra områden av utlänningsrätten.

Anf. 2 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag framställde den här interpellationen till justitieministern när jag hörde att detta eventuellt skulle leda till en proposition till riksdagen. Jag gjorde det inte direkt mot bakgrund av flyktingpolitiken utan med tanke på de eventuella konsekvenser som en sådan proposition skulle kunna få i andra sammanhang. Jag blir också förvånad när jag läser den rubrik som kammarkansliet har snickrat ihop där det står "asylsökande". Det handlar absolut inte den här interpellationsdebatten om.

Statsrådet Schori besvarar denna interpellation. Han sade i medierna strax efter det att detta blev offentligt att den här lagstiftningen egentligen redan finns. Min fråga är då: Måste vi ha nya lagar för att kunna tolka befintliga lagar?

Sedan till själva sakfrågan. Jag inser att det ligger i flyktingskapets natur att man måste dölja sin identitet, dvs. i klartext att man måste ljuga för att kunna fly från sitt land. Men tyvärr har detta satts i system. Jag såg

häromdagen en repris av ett program från BBC, som väl måste betraktas som en seriös TV-kanal, i vilket man beskrev hur detta har satts i system av penninghungriga människosmugglare. Men jag anser att det som nu görs när man inför en generell regel inte är riktigt. Jag inser att den som flyr från sitt land ibland måste ljuga och dölja sin rätta identitet. Men jag tycker att man kan fatta beslut från fall till fall i stället för att bevilja generella asyl efter fyra år. Det kan nämligen få som konsekvens att människor som i andra sammanhang har ljugit och fått någon förmån kan börja referera till detta. De kan då fråga: Varför skall detta gälla dem och inte mig?

Statsrådet säger att detta redan finns i den svenska lagstiftningen. Det tycker jag inte är något försvar. Det gör inte saken bättre. Jag tror i stället att detta kommer att skapa en ännu sämre förståelse för vår svenska flyktingpolitik och för dem som berättigat har skäl att få stanna i Sverige.

Jag skall avsluta med att säga att oavsett de många och långa och ibland vackra ord som finns i detta svar blir min personliga tolkning att vi inför ett system som innebär att brott lönar sig.

Anf. 3 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag vill tacka för det klagande svaret från Pierre Schori. Det fanns tidigare inte någon tidsgräns – och den finns fortfarande inte – vilket betydde att en människa som hade ljugit aldrig blev förlåten. Vi har motsvarande i svensk lag som gäller falsk urkund, dvs. när någon har lämnat oriktiga uppgifter. Efter två år blir detta preskriberat. Därför är jag, som sitter i denna utredning, väldigt glad för att vi får en tidsgräns.

Partierna hade föreslagit olika antal år, och i propositionen föreslås fyra år. Kanske är det allra viktigaste att vi har fått en tidsgräns över huvud taget och att det finns utrymme för att förkorta tiden om det finns andra skäl, synnerliga skäl, humanitära skäl. Men när skall människor känna sig trygga i Sverige? Det har hänt att det har blivit aktuellt att efter många år utvisa någon som har ljugit vid 16 års ålder och som sedan har fått stanna. Det har varit sådana fall även om de ibland kunnat stoppas. Nu kan vi slippa den inhumana behandlingen av våra asylsökande. De får efter ett antal år känna sig trygga här. Tidigare hade vi en tidsgräns på fyra år när det gällde brottslighet. Det skulle alltså vara grövre att ljuga.

Jag är oerhört glad över att ha fått sitta i den här utredningen och för att vi i ganska stor enighet har kommit fram till att det skall vara en tidsgräns. Om det sedan skiljer litet på antalet år har faktiskt mindre betydelse. Vi föreslår i några partier tre år, utredningen föreslog fem och i propositionen står det fyra. Det känns som en stor framgång för de här människorna. De kan känna sig trygga i Sverige och även söka svenskt medborgarskap.

Det talades om att man skall minska utrymmet för oseriösa människosmugglare. Det tycker jag också. Men jag tror att en generös flyktingpolitik minskar utrymmet för människosmugglare. Det är det sista som för-tvivlade människor tar till när de skall fly från sitt land. Det ligger i flykting-skapets natur att man inte kan ha alla papper i ordning, att man inte har hunnit säga adjö till sina vänner och släktingar.

Prot. 1997/98:27

7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag tycker att det är viktigt att man har kommit fram till den här propositionen, och troligen kommer den att gå igenom i riksdagen. Vi kommer att stödja den i stort.

Anf. 4 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Jag är också glad över att ett lagförslag lagts fram som sätter en tidsgräns. Det var nog inte riktigt tanken från början hos vare sig statsråd eller andra att vi skulle ha en fast tidsgräns, men vi har fastnat för det. Efter många och långa överväganden i utredningen fastnade vi för fem år; både socialdemokrater, centerpartister och moderater arbetade för detta. Sedan får man till sin förvåning se att gränsen sänks till fyra år. Det kan man i och för sig göra, men det är svåra frågor, och jag tycker att det är litet konstigt. Man gör upp i en utredning som fått direktiv att försöka hitta en lösning, men sedan har den utredningen inte riktigt någon valör när det kommer till att skriva en proposition. Det blir litet svårare i framtiden att göra upp och försöka hitta gemensamma lösningar när man ser att regeringen går ifrån dem i dessa väldigt svåra frågor, där avvägningarna verkligen sker efter bästa förmåga hos alla inblandade. Det är inte så att någon försöker vara inhuman.

Jag vill för min del säga att vi står fast vid fem år därför att vi kom överens om det i utredningen. Det var både socialdemokrater och centerpartister med på. I övrigt står vi helt bakom det som kommer att föreslås.

Anf. 5 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Gustaf von Essen och Ragnhild Pohanka för deras djupa engagemang i de här frågorna. Ert arbete har hjälpt oss att successivt förtydliga och förbättra utlänningslagen.

Det ligger i sakens natur att man, när man försöker reformera och förbättra, lyssnar till alla, också det civila samhället i stort utanför riksdagen. Det var det som regeringen hade att göra när vi sammanjämkade olika uppfattningar, exempelvis tidsgränsen. Vi fastnade då, inte för tre år som vissa föreslog eller för fem år som majoriteten i utredningen kom överens om utan för fyra år.

Jag vill vidare säga till Ragnhild Pohanka om människosmuggling att det är viktigt att sätta åt dem som tjänar grova pengar och lurar skjortan av folk och som också riskerar deras liv i processen. Därför har vi i lagstiftningen skärpt straffen för människosmuggling. Däremot skall flyktingen som sådan inte belastas. Att söka asyl är en mänsklig rättighet, och den förtvivlan och ångest som driver människorna till att lämna sitt land måste beaktas.

Det här må sägas vara vackra ord, som Sten Andersson gjorde i sitt uttalande. För mig är vackra ord humanitet och rättsstat. Vad vi nu uppnår är att vi inte bara får likhet *inför* lagen utan också likhet *i* lagen.

Anf. 6 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Det är helt uppenbart att det vi nu uppnår konkret är att det lönar sig att vid asylansökan lämna felaktiga uppgifter. Det kan ingen komma ifrån. Den som kommer till Sverige och misstänker att de skäl som hon eller han eventuellt kan ha inte kommer att godkännas lämnar då – det förstår man mycket väl – felaktiga uppgifter. Det här förslaget inne-

bär att den person eller den familj som försöker vara hederlig och spelar med öppna kort men vet att oddsen är dåliga inte får stanna i Sverige. Däremot kan de andra, som har egna uppfunna skäl eller säger det som de har blivit ombedda av andra att säga, som kan vara skäl nog för att få stanna, få stanna kvar.

Som jag sade tidigare inser jag att det ligger i själva flyktingskapets natur att man rätt så ofta måste lämna felaktiga uppgifter för att kunna lämna sitt land. Det bör man i så fall tala om när man söker asyl i Sverige och förklara varför man har falska papper eller en falsk identitet.

Fru talman! Att även mitt parti verkar vara överförtjust i propositionen rör mig inte i ryggen. Statsrådet säger att man har frågat många. Jag skulle vilja ställa frågan: Vem har man egentligen frågat? Jag tycker fortfarande att man skall avgöra från fall till fall. Det kan här finnas skäl att lämna felaktiga uppgifter. Men att generellt bevilja asyl, trots att man vet att det lämnats lögnaktiga uppgifter som skäl för att stanna, tycker jag är fel.

Till sist: Jag delar den uppfattning som fru Pohanka har, att om vi öppnar portarna helt till Sverige finns det inga skäl för människosmuggling.

Anf. 7 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag vill betona att en utredning inte utgör något beslut. Det är en vägledning för regeringen när den skall skriva proposition. Vi har ju tidigare sett att man har avvikit. Här har man inte avvikit från principen. Principen är att sätta en tidsgräns, och den stöder vi.

Jag menar att fyra år kan vara bra. Vi vill ha en kortare tid. Men jag kan förstå att man vill sätta tidsgränsen fyra år. T.o.m. de som har begått grova brott kan få stanna efter fyra år, om det finns skäl för det.

Fyra år måste vara den absolut högsta gränsen. Om man har använt sig av några slarviga lögner behöver detta inte jämföras med ett grovt brott. Men om man döljer grova brott genom lögner, blir det fråga om ett helt annat ställningstagande. Då avser jag inte att man har suttit i fängelse i sitt hemland, eftersom det ofta inte är grova brott som föranleder fängelsestraff i de länder som flyktingar kommer ifrån.

Jag kan också hålla med om att människor som gjort sig skyldiga till grov människosmuggling – som Pierre Schori nämnde – bör hållas efter och straffas, eftersom de ofta har satt flyktingars liv på spel genom båttransporter och resor i järnvägsvagnar.

Om man jämför en människosmugglare med någon som förfalskar ett pass är det lika stor skillnad mellan dessa som det är mellan ett lindrigt brott och ett grovt brott. Det är min åsikt.

Jag vill tacka för propositionen och ser den som en ljusning för de människor som har levt ett osäkert liv här.

Anf. 8 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Det är ju riktigt som statsrådet Schori säger, att man gör en sammanvägning för att så småningom komma fram till ett resultat. Regeringen har det yttersta ansvaret för en sådan sammanvägning och därmed också för att lägga fram ett förslag till riksdagen. Det är bara så att regeringen uppdrog åt utredningen – NIPU, som den kallas för – att

Prot. 1997/98:27

7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

göra denna sammanvägning. Det var ett tilläggsdirektiv som vi fick efter diskussion i riksdagen och socialförsäkringsutskottet. Vi trodde att vi hade gjort en sammanvägning där vi tog hänsyn till de olika frivilligorganisationer som var inkopplade och till andra allmänna omständigheter. Det uppnåddes ju en enighet mellan centerpartisterna, moderaterna och socialdemokraterna på den här punkten, men sedan kom det ett nytt förslag.

Jag har i och för sig ingen kritik mot fyraårsgränsen. Vi kunde nog också ha hamnat där. Men jag tänker på tekniken inför framtiden. Skall vi anstränga oss och försöka att göra upp i dessa utredningar eller inte? Skall vi verkligen anstränga oss för att hitta gemensamma lösningar, om det ändå kommer ett helt annat förslag från regeringen, utan att den egentligen har haft någon kontakt med parterna? Det känns litet svårt.

Sten Andersson är rädd för att detta kan ge signaleffekter. Hela resonemanget bygger på att Invandrarverket får resurser och metoder för att göra bättre identitetskontroller från början. På det viset kan man utmönstra dem som har falska handlingar eller som ljuger om sin identitet. Det är ju där som resurserna skall sättas in och som jobbet skall göras. Då kommer vi inte att behöva uppleva det som vi nu har gjort, att många i efterhand kryper fram med falsk identitet då det kanske var en dålig handläggning från början. Det gäller att göra det stora jobbet vid gränserna.

Anf. 9 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag har utförligt redovisat regeringens syn i svaret, och jag har inget mer att tillägga.

Anf. 10 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag tror att vi alla är överens om att det ligger i flykting-
skapets natur att det för att lämna det land som man är politiskt förföljd i kan krävas att man måste tricksa och ljuga, och det är fullt försvarbart. Men om man har lyckats komma ifrån det land där man har varit politiskt förföljd, varför skall man då när man söker asyl i Sverige ljuga om sin identitet och om varför man har tricksat för att komma ut från sitt gamla hemland?

Det är uppenbart att vi nu kommer att ge signaler till människor att man premieras om man söker asyl i Sverige och lämnar fel uppgifter – och jag förstår inte varför man inte kan tala om som det är. De som talar sanning får däremot mindre chans att få stanna. Detta måste strida mot allt sunt svenskt och västerländskt tänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på interpellation 1997/98:36 om barnkonventionen

Anf. 11 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Karin Israelsson har frågat mig på vilket sätt regeringen avser att agera så att situationen för barn från f.d. Jugoslavien, som befin-

ner sig i Sverige med avlägsnandebeslut, uppfyller barnkonventionens krav. Karin Israelsson har även frågat om regeringen är beredd att agera så att barnfamiljer och ensamstående unga män kan erhålla uppehållstillstånd när viss tid förflutit efter det att de lagakraftvunna besluten inte har kunnat verkställas.

Innan jag inleder med en kort tillbakablick vill jag bara för tydlighetens skull nämna att jag utgår ifrån att Karin Israelsson i sina frågor syftar på barn som kommer från nuvarande Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Samtidigt som Sverige har beviljat uppehållstillstånd till ett stort antal personer från Förbundsrepubliken Jugoslavien finns det även de som har fått avslag på sina asylansökningar. Anledningen till att man i vissa situationer fattat avslagsbeslut är att de sökande inte har ansetts vara i behov av skydd här. Det normala i en sådan situation är att de sökande återvänder till hemlandet. Så skedde också till en början. Mellan åren 1993 och 1995 kunde ca 30 000 personer återvända, men sedan 1995 har verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut i stort sett varit omöjliga att genomföra. De jugoslaviska myndigheterna i Belgrad har vägrat att ta emot de egna medborgarna som till största delen kommer från Kosovoprovinzen.

Det finns en för detta sammanhang viktig princip som inte har följts i de här fallen, nämligen den att varje land skall vara öppet för sina egna medborgare. Sverige tillämpar den principen och den finns t.o.m. inskriven i regeringsformen.

Det är viktigt att den här principen upprätthålls. Ett fritt resande över gränserna förutsätter att staterna kan utgå ifrån att utlänningar som reser in över deras gränser i normalfallet kan återvända till sitt hemland. Det här gäller även för Sverige. Principen är även viktig med tanke på att nya asylsökande anländer hit, bl.a. personer som tidigare har fått skydd i Tyskland. Om vi finner att de personerna inte är i behov av skydd här är det viktigt att de kan återsändas, så att den situation som vi har i dag inte uppstår igen.

Om principen respekterades skulle dessutom möjligheterna att bevilja viseringar till medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien öka. Som läget är i dag, när jugoslaviska medborgare som lämnat landet inte tillåts att återvända på ett enkelt sätt, blir det problematiskt att bevilja visering för besökande. Som alla förstår är det viktigt att de personer som nu är bosatta här kan besökas av sina släktingar. Det är också viktigt att det ekonomiska utbytet inte hämmas, ett utbyte som Förbundsrepubliken Jugoslavien så väl behöver ha med omvärlden.

Jag hoppas att vi skall ha ett avtal inom kort. Det finns ett färdigförhandlat avtal, och jag hoppas att problemet med undertecknandet skall vara löst.

Jag vill nu återknyta till Karin Israelssons direkta frågor och i det sammanhanget erinra om några praxisbildande beslut som fattades i november 1996. Utlänningsnämnden tog då ställning i tolv ärenden rörande barnfamiljer just från Förbundsrepubliken Jugoslavien. Familjerna hade vistats i Sverige sedan 1991 och 1992, och deras beslut om avvisning hade inte kunnat verkställas på grund av den vägran att ta emot egna medborgare som jag just har berättat om. I elva av de tolv ärendena beviljade Utlänningsnämnden familjerna uppehållstillstånd av humanitära skäl. Den avgörande faktorn var att barnen i familjerna ansågs ha fått en stark anknytning till Sverige. Nämnden tog även särskild hänsyn till den

Prot. 1997/98:27

7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

långa vistelsetiden i Sverige samt till det faktum att besluten inte kunnat verkställas. I ett ärende, där familjerna vistats i Sverige sedan slutet av 1994, beviljades inte uppehållstillstånd.

De här vägledande besluten har resulterat i att ca 2 700 personer från Förbundsrepubliken Jugoslavien, i huvudsak barnfamiljer och personer som fått anknytning hit genom giftermål eller samboskap, har fått stanna i Sverige. Fortfarande vistas emellertid ca 2 000 personer här med lagkraftvunna avlägsnandebeslut, och de flesta av dem är ensamstående. Även i dessa fall görs dock individuella bedömningar, och starka humanitära skäl kan återopas i samband med en s.k. ny ansökan.

Jag håller med Karin Israelsson om att den uppkomna situationen är allt annat än önskvärd. Jag ser det som allvarligt om barns hälsa och utveckling äventyras. Jag vill dock understryka att alla ärenden prövas individuellt, och att hänsyn tas till den nya portalbestämmelsen om barnens bästa i utlänningslagen. Som redan framgått har ju också barnkonventionens principer fällt utslag i en hel rad ärenden.

Som dock också framhållits i den migrationspolitiska propositionen, som riksdagen ställt sig bakom, är det samtidigt så att principen om barnets bästa, som slås fast i barnkonventionen, alltid måste vägas mot samhällets intresse av att reglera invandringen. Principen får inte drivas så långt att det förhållandet att någon är barn nästan i sig blir grund för uppehållstillstånd. Det är inte heller alltid entydigt vad som i den konkreta situationen är det bästa för ett barn. Många gånger måste en avvägning göras mellan alternativ som har såväl goda som dåliga konsekvenser för barnen.

Anf. 12 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Jag vill först tacka invandrarministern för svaret på min interpellation. Bakgrunden är, som jag också refererar i min frågeställning, alla de ungdomar som inte kan återvända till sitt forna hemland Jugoslavien. De har tillbringat flera år av sin uppväxttid i flyktingförläggningar runt om i vårt land. När så beslutet kommer om att återvända hem, saknas deras forna hembygd, och deras hemland vägrar att ta emot dem. Det är, som ministern påpekar, ett problem som måste lösas länder emellan och som också är likartat i alla de länder som har tagit emot asylsökande från forna Jugoslavien.

Jag förstår mycket väl de principer som är vägledande för den svenska flyktingpolitiken. Det skall finnas flyktingskäl och behov av skydd innan asylsökande personer får stanna i vårt land. Sedan uppstår då dessa oväntade händelser där människor, både barn och ungdomar, fastnar i ett Kafkaliknande tillstånd. De har ingen rätt att leva i det svenska samhället, ta ett arbete eller påbörja en utbildning, och de har ingen möjlighet att åka till hemlandet. Var går egentligen smärtgränsen för dessa människor innan deras framtid är helt förstörd på grund av dessa påfrestningar? Finns det någon tidsgräns som skulle kunna prövas? Varför inte den fyra-årsgräns som föreslås när det gäller andra förhållanden? Skulle invandrarministern kunna medge att det vore en lämplig tidsgräns om man beviljade dessa människor uppehållstillstånd efter fyra år i vårt land när de inte kan återvända hem?

Barn och ungdomar får helt tydligt illa i våra flyktinganläggningar. Bengt Erik Ginsburg, f.d. flyktingläkare, beskrev i en artikel i DN den

20 oktober sin vanmakt inför främst barnens situation. Han belyste också den till synes inte helt rättvisa fördelningen av uppehållstillstånd för dem som kommer från Kosovo, Kroatien och Bosnien. De som kom från Bosnien i krigets första skede fick oftast uppehållstillstånd snabbt. De som kommit senare får inte stanna.

Han talar om en tyst masskatastrof i våra flyktingförläggningar, där barnen ställs inför ett känslomässigt bråddjup – kallt och svart. De lider av posttraumatiska stressyndrom. Mardrömmar och sömnsvårigheter är vanliga, och de stänger av för att slippa verkligheten. En del barn blir nästan psykotiskt avstängda eller autistiska.

Man kan fråga sig varför inte den sjukvårdspersonal som finns på våra förläggningar har sett detta. Saknar man denna skolning eller frågar man inte efter denna kunskap? Barn glöms ofta bort i dessa sammanhang. Deras situation blir ofta ställd åt sidan.

Förra veckan hade jag ett samtal med en kvinna från Iran som sitter med sina två barn i en flyktingförläggning. Tre sängar tar upp all yta i det lilla rummet. Lekplats saknas inomhus, och grannarna röker kopiöst. Barnen saknar stimulans, och ännu efter ett och ett halvt år har inte någon sjukvårdspersonal eller annan ansvarig frågat hur dessa barn mår.

Jag menar heller inte att vi skall öppna våra gränser för alla hjälpbehövande som inte faller in under flyktingkonventionen. Men jag menar att de flyktingar som söker asyl hos oss skall få ett humant och värdigt mottagande. Mycket har skett, det vet jag som har följt dessa frågor under ett antal år. Men med tanke på dessa rapporter inser jag att det återstår mycket att göra för att uppfylla barnkonventionens krav på behandling av de barn och unga som finns här hos oss.

Jag ser i svaret på min interpellation att Utlänningsnämndens praxis har inneburit att fler barnfamiljer har fått stanna i vårt land. Jag håller också med ministern i den diskussion han för i svaret om vad som är rätt och fel när det gäller att barn skall få stanna. Men det blir ju problem när hemlandet vägrar att ta emot den asylsökande. Det blir också svårigheter om landet som man skall återvända till inte kan anses som alldeles säkert. Det här oroar naturligtvis människorna ytterligare. Jag anser att den individuella behandlingen av varje ärende skall ske i belysning av den psykiska press som dessa människors tillvaro leder till. Väg in barnens hälso-tillstånd!

Jag vill till slut fråga ministern om han är beredd att genomföra en utbildning i barnkonventionen för alla som arbetar på våra flyktingförläggningar.

Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Det här gäller naturligtvis också barn från andra länder som har det på samma sätt. Och jag delar Pierre Schoris uppfattning att ett land skall vara skyldigt att ta emot sina medborgare. Det här skulle undertecknas den 4 juli, och det är tydligen inte klart ännu. Men därifrån till att man skall återsända dem i och med att landet tar emot dem tycker jag att det är ganska lång väg att gå.

Den fria rörligheten gäller inte alla, har jag förstått. Jag har sett på Arlanda hur man plockar folk, bl.a. min egen man, åt sidan eftersom de har ett avvikande utseende. Man måste kolla om det är riktigt. Har de däremot inte det men är från det land som min man kommer från, klarar de sig

Prot. 1997/98:27

7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

ända till passkontrollen. Varför inte låta passkontrollen avgöra detta? Men det hör inte hit. Det här gäller barn.

De barn som väntar i flera år på uppehållstillstånd får inte sina grundläggande behov tillgodosedda. De får inte skolgång och inte ordnad tand- eller sjukvård. Framför allt får de inte den trygghet som är det allra viktigaste för ett barns utveckling till en hel människa. Särskilt illa är det för dem som skall gå gymnasiet – och de är fortfarande barn upp till 18 år. Enligt barnkonventionen är vi skyldiga att ge barnet allt som det behöver till det yttersta av våra resurser. Våra resurser när det gäller de här barnen innebär helt självklart att de skall få uppehållstillstånd tillsammans med sina familjer.

Sverige har ett ibland dunkelt historiskt förflutet när det gäller utlämningar. Låt oss inte delvis upprepa det. De här barnen har nästan aldrig någonstans att komma hem till. Deras hus är raserade, och när de kommer till sina byar kan det hända att de körs ut av andra människor som har tagit huset i besittning. De här barnens familjer är ofta inte ens själva skyldiga till den långa väntan. Ofta har ju deras hemländer vägrat att ta emot dem. De är inte önskvärda där, och de är inte heller önskvärda här.

Vi vet vad det betyder för barn att inte bli sedda, att ingen vill ha dem. Tonåringar som inte får gymnasieutbildning – vad betyder det för deras framtid? Vilket stöd får de av sina föräldrar, av lärare och av flyktingförläggningens personal? Och vad hjälper det dem om vi tidigare har tagit emot många?

En annan fråga gäller gömda barn. Barnen skall enligt barnkonventionen inte behöva lida för föräldrarnas handlingar. De här barnen har inte begärt att få bli gömda i Sverige. De begär att få stanna – liksom sina föräldrar. Men att bli gömda har de inte begärt. Jag har träffat många gömda flyktingar. Varför gömmer de sig? Jo, det beror på en välgrundad fruktan för att återvända. De är alltså typiska de facto-flyktingar – något som vi har tagit bort i vår utlänningslag.

Det är inget nöje att vara gömd – varken för föräldrar eller barn. De har det väldigt svårt. Här anser jag att det behövs en amnesti. Det behöver inte bli en uppmaning att gömma sig. Andra amnestier har inte fått den inverkan på flyktingpolitiken eller givit de signalerna att det skulle vara fullt okej att göra så här.

Jag anser att myndigheterna måste sätta stopp för de här obarmhärtiga avvisningarna. Vi som känner till förhållandena och de personer som vi har träffat måste tala om att det är på det här viset. Vi måste sätta stopp för avvisningar av barn. Det gäller i fråga om f.d. Jugoslavien, men det gäller även andra barn som har väntat länge. Vi har ju ibland sänt barn till barnläger i Afrika. Man har inte fått tag i deras föräldrar. Det har varit ensamma barn. Det har hänt att man har skickat dem dit. För *de* barnen anser jag att det måste vara klart bättre att vistas i Sverige. Så få som de är, tror jag inte att detta skulle minimera våra chanser att hålla invandringen på en acceptabel nivå.

Anf. 14 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det är oerhört viktiga frågor som tas upp. Barnen saknar oftast röst att själva föra fram det som är bäst för dem.

Jag tror för det första att vi är eniga om grunden till den aktuella frågan, nämligen att förbundsrepubliken Jugoslavien inte tar emot sina egna

medborgare som inte har asylskäl i Sverige. Detta är ett grundläggande problem, som vi måste komma över. Jag hoppas att vi skall lösa detta genom ett avtal. Vi måste ha enhetliga regler i världen, och vi måste få en situation där alla länder följer folkrätten, dvs. också detta att de tar emot sina egna medborgare.

För det andra är det naturligtvis en jättelik skillnad mellan att vara ett svenskt infött barn och att vara ett flyktingbarn, oavsett vilket land man lever i. Jag skulle ändå vilja hävda att ett flyktingbarn i Sverige eller ett barn till en asylsökande i Sverige har det långt mycket bättre än på många andra håll. Det vet vi som har besökt flyktinglägren.

Vi kan aldrig sudda ut minnen från terror, krig och sådant. Det kommer de säkert att bära med sig hela livet. Men man sätter in allt vad man kan i form av sjukvård, hälsovård, barnaktiviteter, förskola och sådant. Skolbarn får naturligtvis skolundervisning också, och föräldrarna aktiveras så långt det går i barnverksamheten.

Sedan finns det naturligtvis fall, som Bengt Erik Ginsburg redogjorde för, där barn har så starka traumatiska upplevelser och så stark rädsla och ångest att de inte kan ta in någonting. Då måste naturligtvis de här starka humanitära skälen komma in, och då kommer de medicinska aspekterna in. Som jag redogjorde för gick Utlänningsnämnden i elva av tolv sådana här typfall efter de humanitära skälen.

Jag tror att det är viktigt att fortsätta att hålla uppmärksamheten på detta område. Det gör vi också. Och i den mån det skulle behövas utbildning av personal i barnkonventionen vill jag naturligtvis medverka till detta. Jag vet att det förekommer redan, och om det behövs ytterligare utbildning och mera på bredden skall vi gärna medverka till det, fru talman.

Anf. 15 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka invandrarministern för den komplettering som gavs i detta senare svar. Det är riktigt att barnen saknar röst, och min förhoppning är att de skall kunna få en röst. De här barnen lever i en märklig situation, där familjen inte är en s.k. normalfamilj. De lever under en väldigt stark press, och de har ofta minnen med sig från ett krigshärjat land, där nära släktingar och anhöriga har torterats eller omkommit, där allt vad de äger och har är raserat. Vi har kanske många gånger svårt att förstå de upplevelser som de har med sig i bagaget, och vi tror att ett svenskt samhälle och en flyktingförläggning skulle kunna vara ett absolut stöd för att komma bort från dem.

Så länge man också har ett avvisningsbeslut framför sig och lever i ett land där man inte känner att man kan fortsätta att verka, kommer oron naturligtvis att påverka hela familjen, och inte minst barnen. De känner intuitivt att föräldrarna inte har den trygghet som de vanligtvis behöver känna.

Jag hoppas att det verkligen är så som statsrådet säger, men man får höra många berättelser, särskilt om de unga män som har suttit länge i väntan. De tycker att det inte är möjligt att påbörja skolutbildning, inte är möjligt att ta ett arbete, inte är möjligt att tänka sig en framtid här i Sverige och inte heller möjligt att tänka sig en framtid i Jugoslavien. De sitter i en situation som är mycket svår och mycket märklig, och det kommer också att skada dem för framtiden. Vilken framtid har de? Jag tycker att

Prot. 1997/98:27
7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

vi skall ta ett ansvar även för de här pojkarna och se till att de också får en framtid så snart som möjligt i vårt land eller se till att lösa det genom avtalet med Jugoslavien.

Anf. 16 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Nej, vi är inte eniga i den här frågan, Pierre Schori. Det är helt klart att vi inte är eniga i fråga om den här interpellationen, medan vi var eniga i fråga om den förra.

Vi bryter sakta ned människor i det här landet. Det är ingenting nytt, och det fortsätter. Det är mycket allvarligt att vi låter människor gå under psykiskt. Vi behöver bara gå till psykiatriker, även för vuxna, för att få veta det, men nu handlar det om barn.

De har så svåra upplevelser. De har kunnat se en släkting eller granne bli mördad, och de har kunnat åse våldtäkter. De har dessa posttraumatiska stressyndrom och måste få behandling för det. Sedan lägger vi på dem ytterligare att de skall vara på flyktingförläggningar i årtal. Jag talade om gömda barn förut, men det gör jag inte nu. De är dessutom oskyldiga till att de har fått en så lång väntan. Då är det vårt ansvar att låta de här personerna stanna i Sverige. *The benefit of doubt* är det viktigt att ta med här, eftersom vi får ta det landets skuld som inte tog emot dem. Det är bara en liten tröst att de har det bättre här.

Jag vill också, liksom Karin Israelsson, slå ett slag för de unga männen. Många av dem var barn när de kom hit. Barn räknas man som upp till 18 år i dag. En del kom hit därför att de vägrade gå ut i krig, och det kan vänta dem både fängelse och andra straff när de kommer hem.

Att skicka med familjerna pengar, som har föreslagits, innebär bara att de kommer att muddras redan på Belgrads flygplats. Det är alltså inte mycket nytta de pengarna gör. Man skulle i så fall ha t.ex. en bank där nere. Men om dessa stater vet att de har pengar med sig eller får tillgång till pengar kommer de snart att vara utan. Jag har sett hur man bötfäller människor som inte har gjort någonting ont bara för att komma åt de pengar som de eventuellt har med sig hem. Jag hoppas på en ändring i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1997/98:38 om nedläggning av Electrolux i Alingsås

Anf. 17 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Lena Klevenås har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att förhindra att företag, som Electrolux i detta fall, i dagens Sverige bara kan lägga ned verksamhet utan att samhället har laglig rätt att ställa krav. Hon har även frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att förhindra att det är billigare att lägga ned verksamhet i Sverige än i andra EU-länder.

Välståndsökningen i Sverige i modern tid har byggt på att vi deltagit i den internationella handeln och att vi har haft ett näringsliv som kunnat konkurrera framgångsrikt på världsmarknaden. Under de senaste 20 åren

har den internationella ekonomiska integrationen fördjupats. De multinationella företagens dominans i världsekonomin har blivit allt starkare, och de har i dag en mycket stor betydelse för nationers välstånd. Inte minst spelar de multinationella företagen en viktig roll som en väsentlig drivkraft för ekonomisk tillväxt genom bl.a. utveckling och spridning av ny teknik och nya produktionssätt.

Sveriges regering och riksdag har små möjligheter att påverka de multinationella företagens globala strategier. Däremot kan statsmakterna göra mycket för att förbättra det inhemska näringsklimatet. Vi står alltså inför utmaningen att genomföra en kraftfull, samordnad regional- och näringspolitik så att Sverige blir en attraktiv miljö att göra investeringar och framtidssatsningar i, för såväl multinationella företag som för små företag och enskilda entreprenörer. En sådan politik måste naturligtvis vara anpassad till de nya globala förutsättningarna.

I det nya kunskapsbaserade samhället tenderar banden mellan näringslivet och det övriga samhället att bli tätare. Arbetskraftens kompetens är en oerhört betydelsefull faktor för att bevara och skapa nya företag inom avancerad produktion i Sverige och för att locka hit utländska företag.

Att stifta lagar som generellt förbjuder företagsnedläggningar är inte önskvärt. Detta skulle motverka en strukturomvandling som främjar ökat välstånd och långsiktigt trygga jobb. Dessutom skulle de multinationella företagen undvika att investera i Sverige, vilket på sikt skulle få förödande konsekvenser för sysselsättningen och vår industriella kompetens.

Oavsett vilken global strategi företag väljer anser jag att företagen har ett moraliskt ansvar gentemot de anställda och den ort och den bygd företagen verkar i. Enligt min mening är det vanligt att företag som lägger ned eller minskar verksamheten bidrar till ersättningsjobb och utveckling på den ort som drabbas.

Lagstiftningen om sociala och arbetsrättsliga förhållanden måste förbättras på det internationella planet för att bl.a. motverka att arbetsvillkoren blir allt sämre. I dag finns det för stora skillnader mellan olika länder inom detta område. För att förbättra förhållandena är det viktigt att vi fortsätter att driva denna fråga inom både EU och ILO.

Lena Klevenås tar i sin andra fråga upp vilka åtgärder regeringen kan vidta för att förhindra att det är billigare att lägga ned verksamheten i Sverige än i andra EU-länder.

Det problem Lena Klevenås tar upp är vidare än så och berör många olika områden. T.ex. konkurrerar olika länder, både inom EU och i andra delar av världen, med olika statliga stödåtgärder om företags lokaliseringar. Genom WTO-avtalet och statsstödsreglerna inom EU begränsas de statliga stödmöjligheterna. De nuvarande reglerna är enligt min uppfattning dock inte tillräckliga.

Vad beträffar statsstöd inom EU anser jag t.ex. att det är mycket viktigt att medlemsländerna förhindras att genom nationella regionalpolitiska stödinsatser eller med medel från strukturfonderna medverka till att produktion och jobb i någon större skala flyttas från en region inom EU till en annan, såvida det inte leder till välståndsutveckling och främjar sysselsättningen i ett helhetsperspektiv.

Om nuvarande regler för statsstöd och strukturfonderna tillämpades på ett konsekvent och strikt sätt skulle inte omotiverade omlokaliseringar av företag med samhällsstöd kunna ske. Det är därför av största vikt att

Prot. 1997/98:27

7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

medlemsstaterna respekterar de gemensamma reglerna och att Europeiska kommissionen ser till att dessa följs. Från regeringens sida följer vi fort-löpande tillämpningen av de gemensamma regler som finns. Europeiska kommissionen ser för närvarande över de gemensamma statsstödsregler-na.

Anf. 18 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! Oktober kallas den svarta oktober i Alingsås. Mer än 300 människor har blivit varslade om att de blir av med sina jobb. Människor är både förtvivlade och mycket upprörda.

Hela beslutet om nedläggning av Electrolux i Alingsås är fullkomligt obegripligt. De anställda på Electrolux har gjort allt vad de har kunnat och allt vad företaget begärde. Det har också företagsledningen erkänt; man säger att det inte finns något ytterligare som man hade kunnat för-vänta att människor skulle ha gjort. Bl.a. har de denna vackra sommar haft säsongsarbets-tid. I stället för att ha normal semester och normal ledighet har de haft 43-timmarsvecka, arbetat på lördagar och haft kortare semester. Flödet i fabriken har blivit snabbare, lagren har krympt, man har rationaliserat, man har effektiviserat, man har levererat i exakt tid efter varje kunds önskemål, och vinsterna har ökat och är högre än för-väntat. Man förväntade 7 % inom koncernen, och det blir 2 ½ miljard kronor.

Det finns alltså ingen olönsam fabrik i Alingsås, och människor und-rar naturligtvis: Hur kan detta ske? Hur kan ett stort svenskt multination-ellt företag lägga ned ett lönsamt företag, och hur kan vi politiker låta detta ske utan att agera? Vad kan vi politiker göra? Vad kan den svenska regeringen göra för att behålla jobb i Sverige? Vi säger ju att makten över produktionen skall ligga i folkets händer, men det är ju långt från verklig-heten. Electrolux skall ta bort 12 000 arbetstillfällen i världen och lägga ned 25 fabriker. Alingsåsfabriken är bara en av dem.

Människorna är upprörda och begriper inte vad det är som sker. Jag har samtalat med dem, och de undrar: Vad är det som händer, och hur kan det gå till på det här viset? De tycker att regeringen inte har gjort vad den har kunnat. Jag vill fråga: Varför har regeringen inte agerat tidigare? Kunde regeringen ha agerat tidigare? Finns det någonting som vi kan göra? Kan vi bara tillåta att sådant här sker?

Jag tror att det är nödvändigt att förklara de företagsnedläggningar och strukturrationaliseringar som sker inom de stora multinationella före-tagen för de svenska medborgarna. Annars blir detta fullkomligt obegrip-ligt. Jag skulle verkligen vilja att statsrådet Sundström försökte förklara för människorna på Electrolux vad det är som har skett och varför.

Företagsledningen har fått frågor, och den svarar bara att den måste göra detta för att vinsten skall bli högre, att det är mer lönsamt i Italien, dit produktionen skall flyttas. Man har frågat företagsledningen om den tänker placera någon annan verksamhet i Alingsås, och det säger den att den inte kan. Har företaget avsatt några pengar? har man frågat företaget. Nej, det har det inte.

Är det enda som regeringen då kan göra att säga att företaget borde ta ett socialt ansvar? Företaget kommer uppenbarligen inte att göra det. Det är viktigare att konkurrera och att öka aktieägarnas vinster än att ta ett socialt ansvar för de anställda eller för orten Alingsås. Människor är

förtvivlade och förbannade – ursäkta uttrycket, fru talman. De undrar vad det är som pågår och behöver en förklaring till vad som sker.

Som svar på frågan: Ni lämnar alltså bara ruinerna efter er? svarar ledningen: Ja.

Vad säger regeringen?

Anf. 19 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker att det här samtalet kan delas upp i två delar. Den första delen gäller företagets behov av att ständigt åstadkomma en mer effektiv produktion för att kunna konkurrera på en världsmarknad. Det är företagets sak att hantera det – det är inte regeringens.

Jag har i samtal med Electrolux ledning fått redovisat hur de tänker i Sverige och i övriga världen, och min bild är att ledningen anser att Sverige är ett bra land att investera i. Det är viktigt att regeringen upprätthåller ett bra näringslivsklimat i vårt land.

Den andra fråga handlar om hur ett företag tror att man kan genomföra förändringar i sitt företag och hur det påverkar företaget i dess helhet. På den punkten delar jag Lena Klevenås upprördhet. Om man inte tar social hänsyn till de anställda, orten eller bygden är jag inte övertygad om att det gagnar företaget. Det finns många tydliga exempel på att företag som har misskött miljön, företag som inte har tagit social hänsyn eller företag som har exploaterat människor i vårt land eller i andra delar av världen har blivit mycket hårt straffade för detta av kunderna. Sådana exempel finns det många.

Jag utgår faktiskt från att Electrolux i det här fallet ställer upp och försöker hitta lösningar både för bygden och för de anställda. Jag tror att det är skadligt för Electrolux och dess aktieägare att nonchalera opinionen. Electrolux är ju ändå ett företag som tillverkar konsumentartiklar och som därmed är oerhört beroende av hur konsumenterna ser på företaget.

Det som väl egentligen är Lena Klevenås fråga i interpellationen är om riksdagen eller regeringen kan ålägga företagen restriktioner när det gäller möjligheten att genomföra neddragningar eller nedläggningar. Det tror jag inte är möjligt. Om Sverige skulle införa sådana regler skulle det leda till att Sverige blev mindre intressant att investera i.

Det är bara att konstatera att vi just nu har en mycket glädjande utveckling i vårt land. Vi har faktiskt betydligt större investeringar av utländskt kapital i Sverige än av svenskt kapital i utlandet. Jag tror att det sammanhänger med att vi nu är på väg in i en mycket bättre situation: Vi har ordning på ekonomin, vi har fått ned räntorna, det ser ut som om Sverige nu är på väg att bli ett av de där länderna som under ganska lång tid kan ha en bra tillväxt. Det attraherar naturligtvis utländskt kapital, och vi behöver utländskt kapital. Det tycker jag att vi uppnår genom att satsa på ett bra klimat i stället för att med lagar förhindra förändringar.

Jag anser att Lena Klevenås, jag som minister och alla kunder som köper Electrolux varor – vitvaror och dammsugare och vad det kan vara frågan om – skall ställa krav på företaget. När företaget genomför förändringar skall det ställa upp för sin bygd och för sina anställda. Gör det inte det straffar marknaden företaget. Lena Klevenås och jag är en del av denna marknad.

Prot. 1997/98:27

7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 20 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret. Vi har fått bättre ordning på Sveriges ekonomi, och det är naturligtvis oerhört viktigt. Det är också glädjande att utländska investeringar i Sverige ökar. Många människor på Electrolux och i Alingsås undrar över vilka dessa investeringar är. Tjänar vi verkligen på att företag flyttar omkring så som de gör? Det vore väldigt bra om statsrådet kunde nämna några exempel på investeringar som har gjorts i Sverige.

Jag frågar mig ändå om inte vi som politiker måste stärka balansen mellan arbete och kapital nu när ekonomin blir så globaliserad. Det grundar jag bl.a. på att det måste vara någonting som har hänt i denna balans. Arbetarnas villkor försämrats. Länderna försöker locka till sig etableringar genom så goda villkor som möjligt för företagen. Ibland har de villkoren vackra namn, som frizoner, liberalisering och flexibilisering, men i själva verket kan lönerna vara låga och arbetsmiljön under all kritik. Villkor som vi trodde var försvunna från det moderna arbetslivet återuppstår. Det kan vara en fördel att ha väldigt dåliga villkor för de arbetande människorna.

Detta är naturligtvis ett globalt problem, men jag skulle önska att vi åtminstone inom EU hade regler som gjorde att företag inte kan spela ut länder mot varandra.

De arbetande människorna är ju mycket mer beroende av denna öppna världsekonomi. De senaste 30 åren har det skett en ökning. Tidigare jobbade 30 % av löntagarna inom den öppna världsekonomin, och nu är det 90 %. Vi är i stort sett allihop beroende av att den globala ekonomin fungerar.

Statsrådet säger att de stora multinationella företagen har haft stor betydelse för välbördet i världen. Men man kan också säga att de har haft stor betydelse för fattigdomen i världen, därför att klyftorna ökar. Arbetslösheten ökar också. De nya produktionssätt och den nya teknik som har utvecklats inom företagen leder till att allt färre människor får anställning. Det är inte så att antalet anställda inom dessa stora industrier och koncerner ökar, utan de minskar.

Något annat som har hänt som är mycket oroande är att förmögenhetskoncentrationen har blivit så enorm. Det finns ingen historisk motsvarighet till allt det kapital som är samlat på några få händer nu på 90-talet. Stora investeringar är gjorda i de företag och de länder som har varit väldigt framgångsrika t.ex. i Sydostasien. Hur skall dessa företag kunna exportera och sälja alla dessa produkter om löntagarna i världen får allt sämre villkor och arbetslösheten breder ut sig? Då finns det ingen marknad för alla dessa produkter. Det finns mängder med områden där man ser att överkapaciteten är ett enormt problem. Då kommer naturligtvis hela världsekonomin så småningom att råka i kris. Det kommer inte att fungera.

Jag tror att vi har kommit alldeles för långt på vägen mot det som man brukar kalla de nyliberala tankarna. Det är de som dominerar. Kapitalet har haft och har alldeles för stor betydelse. Avkastningen på spekulationer är mycket högre än avkastningen på investeringar. Eftersom bara 10 % av det globala kapitalet är investeringar förstår jag att företagen måste konkurrera sig nästan till döds, men det är väldigt svårt att förklara detta

för människor på Electrolux, i Alingsås och i Sverige i övrigt. Hur skall vi få en lugn samhällsutveckling om detta förtgår?

Prot. 1997/98:27
7 november

Anf. 21 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Det är inga små frågor som Lena Klevenås tar upp. Det är stora och svåra frågor som vi skulle behöva ägna hela helgen åt att resonera om. Jag skall försöka dela upp resonemanget i två delar. Den första frågan gäller om den internationella arbetsfördelningen är bra för de väljare och löntagare som Lena Klevenås och jag företräder. Mitt svar på det är ja.

Jag kan gå till mitt eget liv och titta på min egen levnadssituation. Att t.ex. kylskåp och tvättmaskiner har kunnat tillverkas i allt längre serier och säljas på allt större marknader har för mig och mina föräldrar betytt att vi har kunnat skaffa oss den typen av utrustning, därför att den har blivit mycket billigare. Denna typ av rationalisering där varor tillverkas på en global marknad leder för det första till att vanliga familjer har råd att skaffa sig den typen av standard.

När varorna blir billigare får vi för det andra ett utrymme att handla litet annat. I min hemstad Piteå har det inneburit att antalet lunchrestauranger har mångdubblats från det att jag var pojk till i dag. Det har blivit någon krona över för att, i stället för att ta med matbox, gå ut och äta en lunch för en vanlig löntagare. Därmed har också antalet jobb ökat kraftigt, just genom att man har åstadkommit ett lägre pris på de varor och tjänster som vi och våra föräldrar har handlat.

Jag anser att globaliseringen i sig är en fördel för våra löntagare. Det är den första fråga som vi tar upp. Det måste vi gilla.

Hur skall vi då se till att vi är starka i Sverige? Jag anser att vi är starka om vi investerar i kunnande och kompetens. Sverige blir ett land där en väldigt stor del av produktionen inte är beroende av kapital. Det är som Lena Klevenås säger: Det finns ett stort överskott av kapital, som driver upp vinsterna till oanade nivåer. Däremot råder det brist på kunskap i världen. Kan vi investera väldigt mycket i kunskap har vi också möjlighet att behålla väldigt mycket av industriell produktion – produktion av varor och tjänster. Det är därför som vi under budgetsaneringen samtidigt som vi sparar har investerat i utbildning och kunnande. Det tror jag är väldigt bra.

Den tredje frågan handlar om det stora sparandet och hur det fördelar sig. Jag håller inte riktigt med om bilden att sparandet koncentreras på några få händer. Det stora tillskottet i sparande i världen är faktiskt vårt pensionssparande, både i Sverige och i andra länder. Det är någonting som inte förekom tidigare. Det finns ett väldigt stort institutionellt sparande – pensionssparande – och de institutionerna äger väldigt mycket av våra företag. Däremot är det naturligtvis ett bekymmer att detta sparande blir alltmer kortsiktigt. Sparandet är mycket större än behovet av investeringar i den reala ekonomin.

Jag ser ändå bara ett sätt att jobba med detta, nämligen att göra Sverige attraktivt, gilla globaliseringen och se till att vi i internationella sammanhang driver fram förbättringar för de anställda så att vi kan konkurrera. Vi skall hänga ut företag som missköter sig, så att de får betala ett pris på marknaden för detta. Se vad som händer på Hallandsåsen och

*Fel! Okänt
växelargument.*

hur Skanskas aktiekurs har utvecklats. Det kan vara en intressant iakttagelse.

Anf. 22 LENA KLEVENÅS (s):

Fru talman! Jag är inte lika övertygad som Anders Sundström om att globaliseringen är bra. Jag tycker att den har drivits för långt. Att hylla konkurrensen in absurdum tycker jag också är fel. Jag tror att det behövs mycket mer av samarbete.

Jag tycker inte att Anders Sundströms liv eller ens mitt eget är riktigt relevant, även om tillverkningen av varor har givit oss ett materiellt rikare liv. Det stämmer inte riktigt på den globala marknaden. Vi ser hur dessa företag i en allt snabbare takt med allt färre människor kan producera fler och fler varor samtidigt som arbetslösheten växer. Skillnaden mellan produktionskapaciteten och konsumtionskapaciteten ökar. Jag är inte ens säker på att det är önskvärt att vi konsumerar så mycket mer, åtminstone inte i västvärlden. Jag ser ett enormt problem i att just effektiviteten och konkurrensen ökar företagens storlek. Om jag skall ta en enkel bild kan jag säga att de håller på att konkurrera ihjäl sig.

Ett försök till en förklaring till människorna på Electrolux får bli att människorna inom koncernerna inte är några onda människor. De lever på marknaden, och de måste konkurrera för att överleva. Denna konkurrens kommer att leda hela den globala ekonomin till en katastrof likt den på 1920- och 1930-talen. Jag ser tendenser att vi är på väg dit. Jag blir orolig för samhällsutvecklingen i Sverige och i världen i övrigt.

Det behövs regler, naturligtvis i första hand inom EU, där Sverige nu är medlem. Det är upp till EU att bevisa att det var bra för jobben och välfärden inom EU:s länder att vi kan kräva av företagen att de uppför sig anständigt och tar det sociala ansvaret. Vi skall inte bara önska detta utan även sätta upp regler. Företagen flyr säkert inte från hela EU-området. Vi måste också ha någon form av skatt på allt detta kapital som flödar omkring i världen. Jag anser att det är nödvändigt.

Anf. 23 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har på en punkt en annan uppfattning än Lena Klevenås. Jag tror att de produktivitets- och rationaliseringsvinster som vi gör är bra för våra löntagare.

Det bästa exemplet ligger litet långt bak i tiden, men det kan vara intressant att se effekterna av det. Det var det löpande bandet när det infördes vid produktionen av T-forden. När det infördes åstadkom man en enorm produktivitetsvinst. Man minskade arbetsinsatsen flera gånger under en tid av ett och ett halvt år för att tillverka en bil. Med Klevenås resonemang skulle det innebära att det var en stor välfärdsförlust eftersom man åstadkom en enorm rationalisering och en massa jobb försvann.

Helt plötsligt blev bilen en tillgång för människor som inte var så rika. Man kunde tillverka många fler bilar. Man kunde också tillverka bilarna till ett lägre pris. När detta löpande band infördes kunde de som köpte en bil handla något mer än bilen. Därmed blev löpande bandet startskottet på en kraftig förbättring för de löntagare som jag och Lena Klevenås föret-

räder. Industrisamhället bröt igenom och sänkte tillverkningskostnaderna för varor från det gamla hantverkssamhället till det nya industrisamhället.

Det som nu sker är ungefär samma sak, fast i betydligt mindre steg. Vi har inte alls samma produktivitetsvinster i dag som på den tiden. Jag tror att det är bra. Det Lena Klevenås och jag skall slåss för är att se till att det välstånd som skapas som ett resultat av dessa produktivitetsvinster kommer de människor vi företräder till del. För det krävs ett mycket större internationellt engagemang. Det räcker inte med att vi har socialism i Sverige, utan vi måste ha det i hela världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1997/98:27
7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

4 § Svar på interpellation 1997/98:46 om Telia AB

Anf. 24 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att Telia AB bättre skall kunna utnyttja kompetens och konkurrensförmåga på en avreglerad telemarknad och om jag avser att föreslå en privatisering av Telia AB.

På den första frågan är mitt svar att Telia är en väl fungerande teleoperatör med god marknadsposition i Sverige och med bra positioner i grannländerna. Telias finansiella ställning är god. Staten står bakom bolaget. Därmed har Telia goda möjligheter att medverka i den omstrukturering som sker bland teleoperatörerna.

På den andra frågan är svaret att någon privatisering av Telia inte är aktuell.

Anf. 25 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka näringsministern för svaret på mina frågor. Jag är naturligtvis inte nöjd med det svar jag har fått, utan jag har en hel del synpunkter.

Först och främst delar jag den uppfattning som finns både i Telias ledning och i Telias fackklubbar att det vore bra för Telia som företag att komma ut på kapitalmarknaden, att kunna få nytt riskkapital, att få möjlighet att betala med egna aktier i nya affärer och därmed utnyttja att Telia är ett av Sveriges mest teknik- och kunskapsintensiva företag.

Telia agerar på en marknad som är den mest avreglerade telemarknaden i världen i dag och har därmed ett försprång jämfört med många av de internationella teleoperatörerna, ett försprång som ständigt krymper och därmed minskar förutsättningarna för Telias möjligheter för internationell expansion och att ta till vara den kompetens och det teknikkunande som finns inom bolaget.

Ett flertal värderingar har gjorts av Telia. Telia är ett av de riktigt värdefulla bolagen i Sverige. Men värdet på Telia tenderar att sjunka månad för månad i och med att försprånget jämfört med andra teleoperatörer minskar när även övriga länder i dag avreglerar sina marknader. För mig är det därför viktigt att man skall få större resurser och därmed större möjligheter att göra affärer utomlands, precis som ABB, LM Ericsson – det andra stora telebolaget i Sverige, fast mer agerande som producent.

***Fel! Okänt
växelargument.***

De har blivit världsunika företag med hjälp av privat kapital, större förutsättningar att agera tillsammans med andra privata företag och större expensionskrav på marknaden.

Jag tycker att det skall vara en bred spridning av Telia till hela svenska folket. Vi vet att intresset hos många småsparare är stort. Det är nyttigt och skulle även skjuta på lönsamheten inom Telia, precis som det har gjort i övriga företag som har blivit privata. Det har ofta ökat värdet på statens innehav efter det att en del har sålts av.

Jag tycker att det är viktigt att ta till vara det teknik- och kompetensföretag som Telia är, och därmed ett av de framtidsföretag som en stor del av sysselsättnings- och kunskapsexpansionen bygger på i Sverige. Det vore farligt för svensk näringspolitik om man av olika skäl tvingades att inte fullt ut få agera på marknaden. Så sker nu i nästan varje land i hela Europa, oavsett färg på regeringarna. De går till marknaden just för att hjälpa teleoperatörerna att få ned telekostnaderna och ta till vara sysselsättningsmöjligheterna och möjligheterna till kompetensutveckling. Det har skett under socialdemokratisk regering i Danmark, man överväger det i Norge och man har i den röd-blå koalitionen i Finland i princip fattat beslut att gå till marknaden med finska televerket. Även i det mycket dogmatiskt socialistiska Frankrike har man bestämt sig för att gå till marknaden med France Télécom.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa två uppföljningsfrågor till näringsministern. Betraktar inte näringsministern Telias ledning och fackklubbar som kompetenta att bedöma vad som är bäst för Telia? De agerar ju för en privatisering, framför allt en marknads- och börsintroduktion. En helprivatisering är inte det centrala för dem. Är det näringsministerns uppfattning att alla andra regeringar i hela Europa – oavsett partifärg – har gjort fel bedömning?

Anf. 26 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Det är rätt intressant att höra Per Westerberg argumentera. Han undviker väldigt noga sina verkliga skäl till att han vill åstadkomma ett förändrat ägande av Telia.

Telia är ett mycket framgångsrikt företag och verkar inom ett spännande område. Telia har i dag inget behov av kapital. Företagsledningen har inte gått till ägaren och begärt mer kapital. Men företaget ägs av samhället, och det är något förskräckligt. Att det till råga på allt är framgångsrikt och ägs av samhället är ännu mer motbjudande för Per Westerberg. Jag förstår det.

Men Telia agerar ju på en marknad. Per Westerberg inledde sitt inlägg med att säga att Telia finns på den hårdaste marknaden. Ja, det gör Telia. Det finns där och agerar där. Vi gillar att företaget finns där och sköter sig. Det har i dag inte lagt fram någon begäran hos ägaren att få mer riskkapital. När den dagen kommer och företaget kommer till oss och säger att man behöver pengar är vi beredda att ställa upp, har vi sagt. Vi anser att det är viktigt att företaget kan agera fullt ut på marknaden. Det kräver en del ändringar i instruktionen för Telia, som jag avser att lägga fram för riksdagen.

Telia skall alltså agera fullt ut på marknaden. Men det är en sak – det innebär för den skull inte att ägaren, medborgarna i Sverige, om man anser att man kan försörja företaget med det riskkapital som behövs, inte

skall få fortsätta att göra detta. Jag har svårt att se vad det är för fel med att vi, medborgarna själva, gör detta. Det är min första synpunkt.

Det andra jag vill ta upp är frågan varför vi är så intresserade av att behålla Telia. Jag kan bara tala för hur det ser ut i Sverige, och i Sverige har Telia fortfarande en mycket dominerande ställning på ett antal områden. Per Westerberg har ju aldrig ryggat för att sälja ut företag även om de haft monopol och nästintill monopol för att den vägen åstadkomma oskäligen vinster för privata intressen. Det gillar inte jag. Vi kan se att Telia på många marknader där man möter små kunder, dvs. hushåll, i dag har en mycket stark ställning – inte ett monopol, men en klart dominerande ställning på marknaden. Det tycker jag är ett tillräckligt skäl för att inte släppa i väg ägandet av Telia.

Anf. 27 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Självfallet är det inte fråga om att privatisera monopol. Det har det inte varit för mig tidigare, och det är det inte fortsättningsvis heller. Det är fråga om marknader som är avreglerade och konkurrensutsatta, precis som telemarknaden. Vi har en post- och telestyrelse, som jag själv sitter i, som är reglermyndighet för både postmarknad och telemarknad. Att bevaka är ett samhällsintresse och framför allt ett konsumentintresse när det gäller både taxesättningarnas rimlighet och konkurrensförutsättningarna mellan respektive bolag.

Att mina verkliga skäl skulle vara att jag är emot statligt ägande stämmer inte, och det vet Anders Sundström mycket väl. Det handlar om förutsättningarna, att kunna utnyttja expansionsmöjligheterna – precis det som gjorde LM Ericsson till ett globalt oerhört framgångsrikt företag, eller ABB, Alfa Laval eller något av de andra stora svenska företagen som har gett Sverige välstånd. Telia är definitivt ett sådant bolag som har förutsättningar att växa ytterligare.

Vi ser hur det norska televerket går in i Sverige men också är på väg mot marknaden. Vi ser hur det danska lierar sig med amerikanska investerare, nämligen amerikanska telebolag, för att bli framgångsrikt. Ty det är många gånger de stora som kommer att bli framgångsrika framöver. Vad jag vurmar för är att ta till vara nationalknuden Telia, att se till att man har förutsättningar att nyttja kompetensen och kunskapen och därmed att göra affärer med andra privata företag. Det går nämligen inte alltid särskilt bra att göra det som statligt bolag.

Jag undrar om inte näringsministern tycker att det är litet läskigt när nästan alla andra socialdemokratiska regeringar i Europa privatiserar eller går till marknaden med delar av sina telebolag, just för att ge dem chans och möjlighet att utvecklas. De gör det med ungefär samma argument och motiv som vi moderater i Sverige anför. Är det verkligen så att alla tänker fel och att det bara är näringsministern i Sverige som tänker rätt i Telias fall? Även Telias ledning och fackklubbar har agerat för en börsintroduktion av något slag – kanske inte full utförsäljning men i alla fall en börsintroduktion. Är det inte också litet underligt att det bara är de som gör det – precis som man gör i andra länder, precis som andra socialdemokratiska partier runt om?

Det är ju inte bara Telia som finns på marknaden. Vi har redan nu fått till konsument 20 % av nätet av konkurrenter. Dessa är snabbt växande, i och med att telelinjerna går att använda via hela kabel-TV-nätet och

Prot. 1997/98:27
7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

förmodligen hela elnätet. Det är alltså ingen brist på kablar till hushåll, utan det expanderar väldigt fort. Därmed är möjligheterna att konkurrera på alla avsnitt utomordentligt stora. Det gäller då att vi har ett väl rustat, kompetent och internationellt Telia som kan ta till vara förutsättningarna.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag fortsätta att ställa de här frågorna till näringsministern: Är det inte litet märkligt att nästan alla socialdemokratiska regeringar i Europa går till marknaden med sina telebolag men inte den svenska? Är det inte litet märkligt att både ledning och fack i Telia vill vara marknadsnoterade och börsintroducerade, men näringsministern motsätter sig detta? Är inte näringsministerns kollega kommunikationsministerns något raljanta yttrande i Dagens Industri litet konstigt, nämligen att hon trodde att svenska folket hellre ville ha sänkta barnbidrag än att man släppte den absoluta kontrollen över Telia? Jag tror inte att det var något bra yttrande, och jag tror heller inte att så är fallet.

Anf. 28 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag försöker lyssna väldigt noga och höra vad det är som är bekymret. Vad är det som bekymrar Per Westerberg med Telia? Per Westerberg säger att Telia måste få växa på marknaden. Det beskedet har ju Telias ledning fått av mig. Telia skall agera på marknaden, växa och bli ett starkt företag. Per Westerberg säger att Telia är en nationalklenod, ett fantastiskt fint företag. Det är alltså inget bekymmer på den punkten heller. Det är ett bra företag. Per Westerberg säger att det skall få växa på marknaden, och det säger jag också.

Det ställe där vi skiljer oss åt är kanske beskrivningen av hur viktigt det är när ett företag ägs privat att det också finns en väl fungerande marknad. Jag hör till dem som säger att varken Telia eller Posten i dag finns på en väl fungerande marknad. När det gäller stora delar av deras verksamhet har dessa två företag en mycket dominerande ställning. Jag tycker inte att det är bra om den typen av företag privatiseras. Det tycker jag är viktigt att få säga. Där har jag en annan uppfattning än Per Westerberg, och det står jag för. Det är jag rätt stolt över. Jag vet nämligen att även om Per Westerberg sitter i Post- och telestyrelsen, där han uppträder väldigt tufft och rejält, är den styrelsen trots allt rätt tandlös när det gäller att hantera ett privat monopol.

Jag är alltså kvar i min position. Telia skall agera på marknaden. Telia skall få växa. Samhället har alla möjligheter, sedan vi nu har sanerat och ordnat upp statsfinanserna, att också klara att tillskjuta ägarkapital. Det är inget dåligt företag. Det ger ingen dålig avkastning på pengarna att ha dem placerade i Telia – inte ens för oss medborgare.

Anf. 29 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag tror att det är en mycket dålig placering för svenska folket att ha pengarna placerade i Telia som ensamma ägare. Det finns ett stort antal värderingar av Telia från det senaste året som visar att Telias värde sjunker, vilket jag tycker är beklämmande. Det här beror på att man inte får komma ut på marknaden fullt ut med börsintroduktion och med det privata bolagets stämpel, precis som bolagen i nästan vartenda annat land, med den internationella konkurrens som telemarknaden erbjuder.

Sedan, fru talman, tror jag att näringsministern skall titta litet mer på telemarknaden, den konkurrenssits och det getingbo av konkurrens som råder i dag. Vi står inför mycket snabba genombrott även med en mycket hård konkurrens om de enskilda konsumenterna – via kabel-TV-näten, som når direkt ut till en mycket stor del av de svenska hushållen, och via elnätet, som även det kommer att kunna överföra telesignaler.

Fru talman! Jag tycker att frågorna kvarstår. Näringsministern har inte svarat på frågan om den bedömning som nästan alla andra regeringar i Europa gör, oavsett politisk färg, många med socialistiska förtecken, nämligen att det är viktigt att bolagen går till marknaden. Frågan var om alla dessa länder och alla dessa näringsministrar gör fel bedömning och bara den svenske gör rätt. Han har heller inte svarat på varför han tror att Telias ledning och fackklubbar tror att det är viktigt att vara börsintroducerade, precis som kollegerna i nästan alla andra länder.

Jag tror på Telia. Jag vill att vi skall utveckla bolaget för Sveriges skull, för sysselsättningens skull och för kompetensutvecklingens skull och inte binda det inne i Sverige.

Anf. 30 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vet faktiskt inte vem Per Westerberg argumenterar mot. Jag tror på Telia. Och jag tror att Telia skall finnas utanför Sverige. Jag anser att Telia skall finnas på en marknad där man konkurrerar.

Men jag förstår inte att det är dåligt för svenska folket att ha pengar i Telia – det var det som Per Westerberg sade – men att det är bra för småspararna att få satsa pengar i Telia. Jag vet inte om någon kan förklara för mig hur det kan vara dåligt för svenska folket att ha pengar i Telia men bra för småspararna. Jag har faktiskt väldigt svårt att förstå det resonnementet.

Däremot inser jag att det är viktigt att Telia får växa, att bolaget får vara den där nationalklenoden. Men jag är inte alls övertygad om att de svenska medborgarna skulle gilla att Telia blev ägt av ett amerikanskt telebolag. Jag är inte alls övertygad om att det är bra.

Har de senaste veckornas debatt om teletaxorna gått Per Westerberg alldeles förbi? Har Per Westerberg pratat med sina mostrar och fastrar, kusiner och syskon och frågat dem var de på grund av förändrade teletaxor håller på och handlar upp sina teletjänster när de skall ringa till varandra? Om han inte har gjort det kan han ju åka med mig hem i kväll med 20.20-planen till Norrbotten, så kan jag ta honom med på en sväng till mina mostrar och fastrar. Då får vi höra vem de tänker köpa sina teletjänster av.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1997/98:7 till lagutskottet

6 § Bordläggning

Prot. 1997/98:27
7 november

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1997/98:14 Romkonventionen – tillämplig lag
för avtalsförpliktelser
1997/98:L1 av Yvonne Ruwaida (mp)

med anledning av prop. 1997/98:33 Utfärdande av F-skattsedel, m.m.
1997/98:Sk24 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp)
1997/98:Sk25 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1997/98:Sk26 av Kenth Skårvik m.fl. (fp, m, c, kd)
1997/98:Sk27 av Mats Odell m.fl. (kd)

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 6 november

1997/98:64 av *Inger René* (m) till statsrådet Thomas Östros
Skatteregler och svensk sjöfart
1997/98:65 av *Kent Olsson* (m) till statsrådet Thomas Östros
Sjömansskatten
1997/98:66 av *Mikael Odenberg* (m) till näringsministern
Bidragen till konvertering från elvärme m.m.

den 7 november

1997/98:67 av *Gudrun Lindvall* (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Patent på liv

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 18 november.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 november

1997/98:115 av *Lena Sandlin* (s) till socialministern
Psykiatrireformens genomförande
1997/98:116 av *Ulla Löfgren* (m) till jordbruksministern
Ransoneringsregler för avverkning av skog
1997/98:117 av *Inger René* (m) till kommunikationsministern
E 6 mellan Göteborg och Svinesund

Prot. 1997/98:27
7 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

1997/98:118 av *Kent Olsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Överenskommen visstidsanställning

den 7 november

1997/98:119 av *Rigmor Ahlstedt* (c) till näringsministern
Pharmacia & Upjohns forskning i Sverige

1997/98:120 av *Christel Anderberg* (m) till näringsministern
Bidrag till vattenburen elvärme

1997/98:121 av *Christel Anderberg* (m) till näringsministern
Bidrag till kompletterande värmeanläggning

1997/98:122 av *Birger Schlaug* (mp) till näringsministern
Förvar av kärnavfall

1997/98:123 av *Eva Goës* (mp) till jordbruksministern
Bestrålad kyckling

1997/98:124 av *Karin Pilsäter* (fp) till utbildningsministern
Utlandsstudier

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 18 november.

9 § Kammaren åtskildes kl. 10.32.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Svar på interpellation 1997/98:25 om asylsökande	1
Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	1
Anf. 2 STEN ANDERSSON (m)	2
Anf. 3 RAGNHILD POHANKA (mp)	3
Anf. 4 GUSTAF VON ESSEN (m)	4
Anf. 5 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	4
Anf. 6 STEN ANDERSSON (m)	4
Anf. 7 RAGNHILD POHANKA (mp)	5
Anf. 8 GUSTAF VON ESSEN (m)	5
Anf. 9 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	6
Anf. 10 STEN ANDERSSON (m)	6
2 § Svar på interpellation 1997/98:36 om barnkonventionen	6
Anf. 11 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	6
Anf. 12 KARIN ISRAELSSON (c)	8
Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp)	9
Anf. 14 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	10
Anf. 15 KARIN ISRAELSSON (c)	11
Anf. 16 RAGNHILD POHANKA (mp)	12
3 § Svar på interpellation 1997/98:38 om nedläggning av Electrolux i Alingsås	12
Anf. 17 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	12
Anf. 18 LENA KLEVENÅS (s)	14
Anf. 19 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	15
Anf. 20 LENA KLEVENÅS (s)	16
Anf. 21 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	17
Anf. 22 LENA KLEVENÅS (s)	18
Anf. 23 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	18
4 § Svar på interpellation 1997/98:46 om Telia AB	19
Anf. 24 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	19
Anf. 25 PER WESTERBERG (m)	19
Anf. 26 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	20
Anf. 27 PER WESTERBERG (m)	21
Anf. 28 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	22
Anf. 29 PER WESTERBERG (m)	22
Anf. 30 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	23
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	23
6 § Bordläggning.....	25
7 § Anmälan om interpellationer	25
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	25
9 § Kammaren åtskildes kl. 10.32.....	26

*Fel! Okänt
växelargument.*

